

Twórczość naukowa oraz działalność dydaktyczno-wychowawcza Prof. dr hab. Bolesława Rutkowskiego — wspomnienie pośmiertne

Scientific Achievements and Educational Activity
of Professor Bolesław Rutkowski

8 września 1990 r. w wieku 67 lat zmarł Prof. zw. dr hab. Bolesław Rutkowski, wieloletni kierownik Katedry Urządzania Lasu Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie.

W dorobku naukowym Profesor pozostawił 79 publikacji, w tym 46 rozpraw, 26 artykułów naukowych, 3 skrypty i rozdziały w podręcznikach oraz 4 artykuły popularno-naukowe. Ponadto wykonał 78 recenzji wydawniczych, 20 recenzji prac doktorskich, 6 recenzji prac habilitacyjnych oraz 4 oceny dorobku naukowego do wniosków o tytuły naukowe profesora.

Przedmiotem naukowego zainteresowania Profesora było gospodarstwo leśne. Był twórcą i konsekwentnym realizatorem w nauce tezy, że gospodarstwo jako trwałe i samodzielny obiekt gospodarowania i regulacji jest układem otwartym i probabilistycznym [9, 16]. Był prekursorem prowadzenia studiów teoretycznych i badań empirycznych nad modelowym odwzorowaniem gospodarstw w różnych sposobach zagospodarowania lasu oraz nad wykorzystaniem opracowanych modeli dla celów regulacyjnych [17].

W swojej działalności naukowo-badawczej zajmował się zasadniczo dwoma głównymi problemami: inwentaryzacją i kontrolą lasu oraz regulacją rozmiaru użytkowania.

Profesor opracował oryginalną probabilistyczną teorię relaskopu, a ponadto zasady, technikę pomiaru, sposób rachunku miąższości i ocenę dokładności relaskopowych i szóstkowych powierzchni próbnych [2, 6, 11, 19]. Dokonał adaptacji szwajcarskiej metody kontrolnej do warunków polskich. Zmodyfikował zasady i technikę pomiaru na tych

powierzchniach próbnych, a także opracował sposób rachunku miąższości i przyrostu miąższości łącznie z oceną ich dokładności [5, 12, 13, 18]. Profesor opracował oryginalną teorię statystyczno-matematycznych systemów inwentaryzacji i kontroli lasu [14, 15, 21]. Podsumowaniem wieloletniego dorobku Profesora z zakresu inwentaryzacji i kontroli lasu było wydanie rok przed śmiercią skryptu akademickiego, ujmującego po raz pierwszy w Polsce w sposób całościowy współczesną wiedzę z tego zakresu [19].

Szczególnie wiele uwagi i zainteresowania badawczego Profesor poświęcił problemowi regulacji rozmiaru użytkowania. Był twórcą oryginalnego, polskiego kierunku rozwoju metod i systemów regulacji [3, 4]. Opracował teoretyczne podstawy regulacji, zrywające z przestarzałymi i nieaktualnymi dziś, teorią i modelami tzw. lasu normalnego. Zdefiniował dwa procesy: starzenia i wyrębu oraz sposób ich estymacji w gospodarstwach zrębowych i przerębowo-zrębowych [3]. Opracował pięć własnych metod regulacji rozmiaru użytkowania rębego: metodę zrównania średniego wieku i metodę zrównania średniej zasobności dla gospodarstwa zrębowego, metody: procentu przyrostu, okresu uprzątania i odnowienia jak też faz ekologicznych dla gospodarstwa przerębowo-zrębowego [3, 6, 8, 10]. Opracował ponadto trzy oryginalne systemy regulacji rozmiaru użytkowania rębego oraz jeden system regulacji rozmiaru użytkowania przedrębego dla gospodarstwa zrębowego i przerębowo-zrębowego [16].

Zakres zainteresowań badawczych i naukowych Profesora był znacznie szerszy. W dorobku twórczym posiada wiele prac informujących o stanie zagospodarowania lasów, a także o charakterze biometrycznym i ściśle przyrodniczym [20].

W twórczości naukowej Profesora można wyróżnić dwie zasadnicze cechy, które charakteryzują jego działalność: stosowanie z dużą umiejętnością i w sposób nowatorski nowoczesnej matematyki i statystyki do przedstawienia i rozwiązywania trudnych zagadnień teoretycznych z zakresu urządzania lasu oraz podejmowanie i rozwiązywanie problemów o dużym znaczeniu praktycznym, wnoszących oryginalne i nowe wartości. Dostrzegał potrzebę wykorzystywania nowoczesnej wiedzy w dziedzinie przyrodniczej, ekonomicznej jak i z zakresu metod badawczych do rozwiązywania nowych problemów. Z upodobaniem podejmował się zadań pionierskich, trudnych i ryzykownych. Równocześnie dążył do obiektywnego przedstawiania wyników badań i sprawdzania teoretycznych koncepcji na źródłowym materiale badawczym.

Profesor był inspiratorem wielu tematów badawczych oraz doskonałym organizatorem badań naukowych. Swoją głęboką wiedzę i doświadczenie wykorzystał do kierowania kompleksowymi badaniami naukowymi na Wydziale Leśnym AR w Krakowie oraz po części w Poznaniu, a dotyczącymi głównie zagospodarowania lasów górskich. Wyniki tych badań były wielokrotnie referowane na sympozjach naukowych, a syntezy prac badawczych za okres 1986–1990 ukazały się w druku w 1991 roku w specjalnym wydawnictwie Akademii Rolniczej w Krakowie.

Profesor był cenionym wychowawcą licznej kadry naukowej, promotorem 6 ukończonych przewodów doktorskich i opiekunem 1 zakończonego przewodu habilitacyjnego. Przez przekazywanie współpracownikom swoich osiągnięć i nowoczesnych metod badawczych, jak też ich upowszechnianie i praktyczne stosowanie, stworzył oryginalną i wysoko cenioną nie tylko w Polsce "krakowską szkołę urządzania lasu".

Imponujące są osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze Profesora. Od 1966 r. prowadził zajęcia z urządzania lasu na studiach stacjonarnych i zaocznych Wydziału Leśnego AR w Krakowie oraz wykłady na studiach podyplomowych z zakresu urządzania lasu w SGGW-AR w Warszawie i na studiach podyplomowych z zakresu ochrony przyrody AR w Krakowie. Nauczanie w przedmiocie urządzania lasu realizował w oryginalnym własnym układzie, z wykorzystaniem własnych wieloletnich (17 lat) doświadczeń z pracy zawodowej w urządzaniu lasu oraz własnych osiągnięć naukowych.

Profesor prowadził zajęcia dydaktyczne na bardzo wysokim poziomie. Przekazywał słuchaczom wiedzę w sposób oryginalny, nowoczesny i jasny, wzbogacając ją o elementy wychowawcze i humanistyczne. Był pełnym zapału i poświęcenia wykładowcą, cieszącym się bardzo dużym autorytetem wśród młodzieży akademickiej, która dwukrotnie wyróżniła Profesora jako najlepszego wykładowcę na Wydziale Leśnym AR w Krakowie.

Profesor był wyróżniającym się wychowawcą młodzieży. Jego postawa etyczno-moralna i osobisty przykład stawały się często dla studentów wzorcem do naśladowania. Profesor cieszył się również dużym zaufaniem pracowników, pełnił bowiem przez lat 15 funkcję Dziekana Wydziału Leśnego.

Za działalność naukową i dydaktyczno-wychowawczą Profesor był wielokrotnie nagradzany przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz przez Rektora Akademii Rolniczej w Krakowie.

Wyróżniające się, pionierskie osiągnięcia naukowe, poważne sukcesy dydaktyczne i wychowawcze, życzliwa gotowość pomocy, zwłaszcza przy rozwiązywaniu problemów badawczych, obiektywność ocen, bezpośredniość w kontaktach osobistych sprawiły, że Prof. zw. dr hab. Bolesław Rutkowski był powszechnie ceniony i lubiany, a Jego odejście odczuliśmy wszyscy jako niepowetowaną stratę nie tylko wybitnego Nauczyciela Akademickiego, ale przede wszystkim Kolegi i Przyjaciela.

Ryszard Poznański

Wykaz ważniejszych osiągnięć w pracy naukowo-badawczej Prof. zw. dr hab. Bolesława Rutkowskiego

- [1] O pewnym schemacie planowej regulacji obszaru wyrębu. Listy Biometryczne nr 6-7-8, 34, Wrocław 1965.
- [2] Probabilistyczna teoria relaskopu. Acta Agraria et Silvestria. Ser. Silv. t. 8, 1968.
- [3] Regulacja rozmiaru użytkowania rębnego w zrębowym sposobie zagospodarowania w świetle teorii i badań. Zesz. Nauk. WSR w Krakowie. Rozpr. hab. nr 13, 1969.
- [4] Problemy regulacji w gospodarstwie leśnym. Sylwan nr 2, 1971.
- [5] Wstępne wyniki zastosowania statystyczno-matematycznego kontrolnego sposobu inwentaryzacji w rezerwacie Turbacz im. Wł. Orkana w Gorcach. Zesz. Nauk. WSR w Krakowie, nr 72, Leśnictwo z. 7, 1972

- [6] Problemy inwentaryzacji i regulacji w urządzaniu lasu. Skrypty dla Szkół Wyższych AR w Krakowie, 1972.
- [7] Proces decyzyjny w urządzaniu lasu. Sylwan nr 4, 1972.
- [8] Nowa metoda regulacji rozmiaru użytkowania rębego w przerębowo-zrębowym sposobie zagospodarowania. Acta Agraria et Silvestria, Ser. Silv. t. 14, 1974.
- [9] Urzędzeniowe treści klasyfikacyjne systemu sposobów zagospodarowania lasu. Sylwan nr 7, 1975.
- [10] Uwagi metodyczne o ewidencji i regulacji w gospodarstwie z rębiami stopniowymi. Sylwan nr 2, 1976.
- [11] Teoretyczne podstawy, technika pomiaru i rachunku miąższości z prób relaskopowych. Zesz. Nauk. AR w Krakowie nr 144. Leśnictwo z. 11, 1978.
- [12] Błędy i praktyczna dokładność statystyczno-matematycznych systemów inwentaryzacji lasu. Sylwan nr 1, 1981.
- [13] Metodyczne uwagi o systemie regulacji rozmiaru użytkowania rębego w gospodarstwach przerębowych z rębnią częściową. Sylwan nr 10, 11, 12, 1981.
- [14] Suma miąższości drzew na powierzchni próbnej w zależności od jej wielkości. Sylwan nr 2, 1984.
- [15] Dokładność i efektywność metod inwentaryzacji lasu na powierzchniach próbnych kołowych, relaskopowych i szóstkowych. Acta Agraria et Silvestria. Ser. Silv. t. 25, 1986.
- [16] Optymalizacja regulacji użytkowania rębego drzewostanów. Warszawa 1986, PWRiL.
- [17] Model stanu i rozwoju drzewostanów karpaccich. Zesz. Nauk. AR w Krakowie nr 215, Leśnictwo z. 17, 1987.
- [18] Dokładność oceny przyrostu miąższości kontrolnych powierzchni próbnych. Acta Agraria et Silvestria. Ser. Silv. t. 28, 1989.
- [19] Urządzanie lasu. Cz. I. Skrypty dla Szkół Wyższych AR w Krakowie, 1989.
- [20] Metody oceny stopnia żywotności zbioru drzew w środowisku leśnym na podstawie kontroli ubytku, dorostu i przyrostu. Zesz. Nauk. AR w Krakowie nr 254, z. 20, 1991. 1990.
- [21] Wartość średnia i wariancja cech dendrometrycznych na powierzchniach próbnych o różnej wielkości. Zesz. Nauk. AR w Krakowie nr 254, z. 20, 1991.